

San Diego Union Tribune. Samen met anderen heeft Louv het initiatief genomen tot het *Children & Nature Network*. Doel is een beweging in gang te zetten om kin-

deren opnieuw in contact te brengen met de natuur.

Martin Van Kerrebroeck

Tussen boek en straat

Ann Meskens, *Eindelijk buiten. Filosofische stadswandelingen*, Rotterdam: Lemniscaat, 2007, 192 pp., ISBN 978 90 5637 992 6

Enkele jaren geleden schreef de Mechelse filosofe Ann Meskens een prikkelend boek over filmmaker Jacques Tati, wiens monsieur Hulot zich thuisvoelt in een wereld waar ook de kinderen, de dieren en de dingen een plek hebben. In *Eindelijk buiten* verzamelt ze een reeks opstellen die min of meer met de stad samenhangen, maar ook gaan over thema's als toerisme en shoppen, over nostalgisch plattelandsendenken, over fotografie, mediatisering en virtualisering, over verlies en geschiedenis. De stad, dat is waar mensen van divers pluimage samenleven, waar we experimenteren met het heden en de toekomst, een plek waar de wereld complex en weerbarstig verschijnt, niet zelden in conflict met onze dromen en voorstellingen ervan. Die spanning tematiseert Meskens, weifelend op de drempel tussen boek en straat.

Het wandelen heeft bij Meskens vooral een metaforische betekenis met een lange wijsgerige traditie: naar buiten gaan betekent het denken in de praktijk brengen, ideeën, concepten en boekenwijsheid uitproberen, ze letterlijk met de wereld confronteren. Meskens staat een pragmatische filosofie voor, die zich inlaat met materiële zaken als boodschappen doen (datgene waar mannelijke filosofen vooral over zwijgen), en ze meent dat "we rijkere theorieën nodig (hebben) om ons gehele leven te overdenken" (p. 113), vrolijke theorieën eerder dan schoolmeesterige cultuurkritiek.

Geregeld trekt Meskens van leer tegen cultuurkritiek, die ze niet zelden wereld-

vreemd en generaliserend vindt. Wanneer ze spreekt over toerisme of shoppen, geeft Meskens met een parafraze vervelende paradoxen aan die ons vandaag allemaal aangaan: "Wat moet men weten? Wat kan men doen? Wat mag men kopen?" (p. 111) Mogen we nog reizen voor ons plezier? Mogen we ons nog uitleven in de koopjes? "Ik wil praten over de armoede en de schaarste aan de andere kant van de wereld, over de manipulatie en de misleiding van de reclame hier, over de vraag of de productie, waar ook op aarde, onze gezamenlijke ozonlaag niet geniepig perforereert en zeker over de noodzaak van matigheid, hier en nu, en vooral voor ons. Maar te midden van de levendige winkeldrukke, in het zicht van en met het zicht op de mensen, valt er meer te zeggen dan dat ze de dwazen, de gemanipuleerden, de *slechteriken* zijn." (p. 103)

Op straat kom je namelijk de 'massa' niet tegen die zich laat vatten in eenduidige uitspraken, wel individuen. "Maar ik hoef slechts iemand aan te spreken. Zijn naam te vragen. Te luisteren naar zijn voorkeuren, zijn verlangens, zijn angsten en liefdes. Ik hoef hem maar in de ogen te kijken, om te zien dat hij op niemand anders lijkt. Elke voorbijganger is vol van betekenis (...)." (p. 42) Die narrativiteit die wij zijn, komt tot spreken in de stad, in dagdromen en alledaagse beslommeringen, ze vraagt er slechts om erkend te worden. Al laat ze zich soms moeilijk rijmen met de opvattingen die we koesteren.

Zelf heeft Meskens ook geen antwoord op de conflicten die ze beschrijft – daarvoor moet je zelf de straat op. Al verkiest ze te pendelen tussen het literaire snuisteren in boeken en mijmeren over het banale in de stad. Meskens schrijft prachtig, maar is zelden scherpzinnig: het uitspelen van een apologie van het

shoppen tegenover een wat karikatursale cultuurkritiek bijvoorbeeld, levert niet meteen de diepgang en complexiteit op die je van een filosoof verwacht. Wellicht is *Eindelijk buiten* ook al te veel een gelegenheidsbundel, die thematisch nogal

arbitrair samenhangt en te beknopt is om zelf te beginnen grasduinen en de losse eindjes aan elkaar knopen.

Jeroen Peeters

Esthetiek en politiek

Jacques Rancière, *De onwetende meester. Vijf lessen over intellectuele emancipatie*, vert. en inl. Jan Masschelein, Leuven/Voorburg: Acco, 2007, 164 pp. (OM)

Jacques Rancière, *Het esthetische denken. Het delen van het zintuiglijk waarneembare – Esthetiek en politiek. Het esthetisch onbewuste*, vert. Walter van der Star, Amsterdam: Valiz, 2007, 196 pp. (ED)

Solange de Boer (red.), *Grensganger tussen disciplines. Over Jacques Rancière*, Amsterdam: Valiz, 2007, 126 pp. (GD)

Ignas Devisch, Peter De Graeve en Joost Beerten (red.), *Jean-Luc Nancy. De kunst van het denken*, Kampen: Klement/Pelckmans, 2007, 187 pp.

Met de recente vertaling van drie boeken en een omkaderende bundel wordt het werk van de Franse filosoof Jacques Rancière (°1940) voor het eerst in ons taalgebied geïntroduceerd. Vooral actief in politieke filosofie, literatuurtheorie en esthetica, wil Rancière de structuren die het maatschappelijke debat bepalen in vraag stellen. Wat is zichtbaar, zegbaar, denkbaar, waarneembaar in een bepaald tijdsgewricht en waarom? En hoe laten zich vanuit die analyse alternatieve “topografieën van het mogelijke” uittekenen? “Ik heb geen enkele formule voor de toekomst, maar ik richt me op het beschrijven van een wereld die openstaat voor de mogelijkheden en capaciteiten van iedereen. Zoiets als een archeologie die meer ruimte laat voor gebeurtenissen dan die van Foucault, maar zonder het messianisme van Benjamin.” (GD p.86) De verhouding van politiek en esthetiek

loopt als een rode draad door Rancière's oeuvre, waarin de “indeling van het zintuiglijk waarneembare” steeds weer opduikt als een soort maatschappelijk vormvraagstuk. Zowel het singuliere handelen van individuen als de kunst (sinds de Romantiek) kunnen de gangbare indeling van de maatschappelijke verbeeldingsruimte in vraag stellen en het mogelijke verkennen.

Emancipatie en gelijkheid staan centraal in Rancière's denken, begrippen waarvoor hij te weinig plaats vond in de geschiedenisopvatting van de marxistische en structuralistische traditie waarin hij werd gevormd. Tegenover een starre theorie plaatste Rancière archiefonderzoek en individuele verhalen. Zo liet hij bijvoorbeeld negentiende-eeuwse arbeiders zélf aan het woord, gedragen door de opvatting dat ze in staat zijn om hun eigen geschiedenis te schrijven, wat resulteerde in een complex en tegendraads beeld.

Het sleutelwerk *De onwetende meester (Le maître ignorant, 1987)* gaat verder op dat elan. Rancière speelt er met de nodige zin voor anachronisme en polemiek een onstuimig Verlichtingsdenken uit tegen het Franse onderwijsdebat van de jaren 1980. Zijn protagonist komt weerom uit de archieven: Joseph Jacotot, die in 1818 Franse literatuur doceerde aan de Leuvense Staatsuniversiteit zonder zelf een woord Nederlands te spreken. Met behulp van een tolk en een tweetalige uitgave van *Télémaque*, spoorde hij de studenten aan om stukken tekst van buiten te leren en te vergelijken, wat tot zijn verbazing tot voortreffelijke resultaten leidde. Dat het mogelijk is te leren zonder een meester die zijn kennis overdraagt, voerde Jacotot